

ระบบการสร้างผู้นำสำหรับประเทศไทยยุคใหม่ System of Bring-up Leader the New Era of Thailand

เทียมจันทร์ พานิชย์ฉลิไชย¹

Teamjan Parnichparinchai

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ ประเวศ วะสี : ผู้แต่ง

โครงการผู้นำแห่งอนาคต : จัดพิมพ์

ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

พิมพ์ครั้งที่ 1: 2557

จำนวน 68 หน้า ราคา 80 บาท

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงประเทศไทยเป็นสังคมอำนาจนิยมทำให้เกิดสังคมแนวดิ่ง (Vertical Society) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจข้างบนกับผู้ไม่มีอำนาจข้างล่าง ทำให้เกิดสภาวะวิกฤตที่ไม่มีทางออกกระตุ้นให้คนไทยจำนวนมากตื่นตัวในเรื่องของบ้านเมืองหรือการเมือง ควรที่คนไทยจะมองเห็นโอกาสนี้ และร่วมสร้างประเทศไทยยุคใหม่ให้เป็นยุคศรัทธาอารยะ ทำให้ต้องการสร้างผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนมาก หนังสือเล่มนี้มีทั้งสิ้น 6 บท โดยมีรายละเอียดดังนี้

บทที่ 1 ประเทศไทยยุคเก่า - ยุคมืด กล่าวถึงประเทศไทยที่มีทรัพยากรเพื่อการพัฒนามากมายมหาศาล เกินพอที่จะสร้างประเทศไทยที่เจริญรุ่งเรืองสาบสูญ และน่าอยู่สำหรับทุกคน แต่เมื่อเทียบกับประเทศมาเลเซียและเกาหลีเมื่อ 50 ปีก่อนยากจนและล้าหลังประเทศไทย แต่ปัจจุบันขึ้นหน้าประเทศไทยไปไกล เมื่อดูความสามารถในการแข่งขัน ดัชนีคอร์รัปชันและความเสื่อมเสียทางศีลธรรม คุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ต่ำสูงเป็นที่ 1 หรือที่ 2 ในเอเชีย เกิดปัญหามากมาย มีผู้สรุปว่าประเทศไทยทันสมัยแต่ไม่พัฒนา ซึ่งในบทนี้ผู้เขียนได้มีการวิเคราะห์ให้เห็นถึงสังคมไทยเป็นสังคมอำนาจนิยมเป็นสังคมแนวดิ่ง (Vertical Society) เป็นสังคมอ่อนแอ ต่างจากสังคมทางราบ (Horizontal Society) เป็นสังคมเข้มแข็ง และได้สรุปภาพรวมของประเทศไทยยุคเก่า ว่าเป็นยุคมืด แต่วิกฤตสุดๆ ก็เป็นโอกาสสุดๆ ทำให้คนจำนวนมากตื่นตัวทางการเมือง ประเทศไทยมาถึงยุคใหม่ เกิดการเคลื่อนย้ายอำนาจ (Power Shift) ธรรมชาติของอำนาจจะเคลื่อนตัวแบบ

อำนาจรัฐ (รัฐธนาภาพ) → อำนาจเงิน (ธนาภาพ) → อำนาจสังคม (สังคมภาพ)

บทที่ 2 เปิดประตูสู่ประเทศไทยยุคใหม่ ผู้เขียนได้กล่าวถึง คนไทยใฝ่ฝันถึงสังคมพระศรัทธาอารีย์ ในคำทำนายในหลายราชนิพนธ์ ในตอนท้ายที่มีว่า... “ถิ่นกาขาว ชาวศรัทธาอารีย์” ศรัทธา หมายถึง อารยะ คนไทยอาจจะมีความฝันที่ยิ่งใหญ่ว่าประเทศไทยยุคใหม่เป็นยุคศรัทธาอารยะ และได้กล่าวถึงหมวดธรรมที่เมื่อพระพุทธองค์ประทับที่เขาคิชฌกูฏเป็นครั้งสุดท้ายและทรงสอนมากที่สุดคือ “อปริหานิยธรรม” หรือ ธรรมเพื่อความเจริญถาวร และได้ชี้ให้เห็นว่าคือ ธรรมเพื่อสังคมเข้มแข็ง โดยได้สรุปว่าสังคมเข้มแข็งเป็นปัจจัยชี้ขาดอนาคตของประเทศไทย และด้วยการสื่อสารที่ดีจะทำให้ ประเทศไทยยุคใหม่จะไม่เกิดข้ออ้างที่คิด

บทที่ 3 ลักษณะ 10 ประการ (ทศลักษณ์) ของประเทศไทยยุคใหม่ที่ประกอบด้วย (1) สังคมที่มีบูรณภาพและดุลยภาพ (2) สร้างจิตสำนึกใหม่ (3) สร้างฐานของประเทศให้แข็งแรง-ชุมชนท้องถิ่นคือฐานของประเทศ (4) ระบบการปกครองที่คืนอำนาจให้ประชาชนปกครองตนเอง (5) ปฏิรูประบบการเมืองและระบบราชการ (6) สร้างระบบเศรษฐกิจบูรณาการ (7) ระบบความยุติธรรมที่ยุติธรรม (8) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและสันติภาพ (9) สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และปฏิรูปการศึกษา และ (10) พลังพลเมือง พลังผู้นำการเปลี่ยนแปลง นักยุทธศาสตร์การบริหาร ซึ่งผู้เขียนได้มีการอธิบายลักษณะทั้ง 10 ประการไว้โดยได้กล่าวไว้ว่า 9 ข้อแรกเป็นเรื่องสำคัญสำหรับประเทศไทยยุคใหม่เป็นเรื่องยากๆ ทั้งสิ้น ลำพังอำนาจรัฐจะทำได้ พลังพลเมืองที่ตื่นตัวเป็นอำนาจทางสังคมที่จะยับยั้งเรื่อง

¹ รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ไม่ดี และทำเรื่องดี ๆ ให้เกิดขึ้น ความตื่นตัวของประชาชน และรวมตัวร่วมคิดร่วมทำในทุกพื้นที่ ในทุกองค์กร และในทุกเรื่อง จะเป็นปัจจัยชี้ขาดอนาคตประเทศไทย และในบทนี้ได้กล่าวถึงผู้นำการเปลี่ยนแปลง นักยุทธศาสตร์การบริหาร

บทที่ 4 จำนวนและประเภทของผู้นำที่ต้องการในบทนี้ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยไปสู่ยุคศรียุคใหม่ มีความต้องการผู้นำหลายประเภทจำนวนมาก มหาศาล โดยผู้เขียนได้สรุปโครงสร้างของความต้องการผู้นำที่จะขับเคลื่อนธรรมจักรแห่งการพัฒนา ซึ่งมีหลายประเภทคือ (1) ผู้นำชุมชนท้องถิ่น (2) ผู้นำเครือข่ายพลังพลเมือง (3) ผู้นำเชิงประเด็น (4) ผู้นำเฉพาะกลุ่ม (5) ผู้นำที่เป็นนักยุทธศาสตร์บริหาร (6) ผู้นำประเภทอื่นใด ผู้เขียนได้อธิบายลักษณะของผู้นำและจำนวนแต่ละประเภทไว้ เช่น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 5 อย่าง คือ เป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นคนสุจริต เป็นคนฉลาด เป็นคนสื่อสารเก่งและ เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เป็นต้น

บทที่ 5 ระบบการสร้างผู้นำ ในบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงผู้นำเพื่อสร้างประเทศไทยยุคใหม่มีจำนวนมาก และมีคุณภาพสูงควรจะมีการสร้างผู้นำเชิงระบบ ไม่ใช่เพียงเทคนิคหรือเพียงว่าได้จัดหลักสูตรอบรมแล้ว แต่ต้องมองต้นไม้มทั้งต้นและบริบทของมัน คือตั้งแต่เมล็ดพันธุ์ ราก ลำต้น กิ่ง ก้าน ใบ ผล ดิน น้ำ อากาศ มีฉะนั้นอาจไปทำอะไรที่ก้านเล็ก ๆ ก้านหนึ่ง แล้วคิดว่าได้ทำทั้งหมดแล้ว และสิ่งสำคัญคือ การสร้างผู้นำที่มีฐานอยู่ในการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ได้กล่าวถึงวิธีการและ

เครือข่ายการสร้างผู้นำที่ครอบคลุมประเทศ และกล่าวถึงวิธีการสร้างผู้นำคือ (1) ผู้นำที่เกิดจากการปฏิบัติ (2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และครุ่นคิด (3) การสร้างผู้นำในสถาบันการศึกษาทุกระดับ (4) องค์กรต่างๆ ที่มีหลักสูตรอบรมผู้นำ (5) สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้นำระดับชาติ (6) ที่ประชุมภาคีการสร้างผู้นำ และได้สรุปให้เห็นถึงการพัฒนาผู้นำ ณ จุดต่างๆ เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

บทที่ 6 ที่ประชุมภาคีการสร้างผู้นำเพื่อประเทศไทยยุคใหม่ ผู้เขียนได้กล่าวถึงกลุ่มคนที่ก่อตัวขึ้นมาก็จะพัฒนาไปเป็น “สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้นำ” ระดับชาติ โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้นำสามารถทำหน้าที่คือ (1) รวบรวมความรู้เรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาผู้นำจากทั่วโลก (2) เป็นแหล่งข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการสร้างผู้นำ (3) วิจัยระบบเกี่ยวกับการสร้างผู้นำ (4) ให้การฝึกอบรมการสร้างผู้นำและพัฒนาให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้น (5) ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างผู้นำเชิงนโยบายและวิชาการ (6) แสวงหาการสนับสนุนระบบการสร้างผู้นำจากองค์กรของรัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ (7) เป็นคณะเลขานุการของที่ประชุมภาคีพัฒนาผู้นำ

ในภาพรวมเป็นหนังสือที่ควรอ่านเป็นอย่างยิ่งที่ไม่เพียงแต่ผู้นำเท่านั้น เป็นหนังสือที่ทันต่อบริบทของประเทศไทยในขณะนี้คนไทยมีความตื่นตัวทางการเมืองจำนวนมากที่จะเรียนรู้ความเป็นผู้นำและใช้วิกฤตเป็นโอกาสในการร่วมพัฒนาประเทศไทย